Alexandru Zub îşi va aduce, cu siguranţă, prinosul său. **Cunoaştere de sine şi integrare** este o garanţie în acest sens.

Nelu Zugravu

GH. F. BOGACI, **Alte pagini de istoriografie literară**, Chişinău, Ed. „Literatura artistică", 1984, 214 p.

Preocupat îndeosebi de istoriografie literară, consecventul cercetător din U.R.S.S., colindînd diverse arhive, îmbogăţeşte, şi de această dată, cu date noi istoriografia noastră, prin varietatea şi ineditul multor informaţii de o certă valoare privind trecutul istoric al românilor pe diverse meridiane europene şi chiar şi mai departe.

Cartea lui Gh. F. Bogaci, judicios structurată pe cinci părţi, bine sudate şi anume: „File vechi — file îngălbenite" (p. 3—56), „Clasicii noştri" (p. 57—85), „Prietenii de pe alte meleaguri" (p. 86—146), „Cuvîntul despre arta lor" (p. 147—209) şi „La cumpăna apelor" (p. 210—213), făcut obiectul, alături de alte surse informative, comunicării „Date noi despre români în istoriografia străină", susţinută la 18 octombrie 1985 la Institutul de istorie şi arheologie „A. D. Xenopol" din Iaşi.

În partea I a cărţii sale, după o amplă **introducere** (p. 3—11), autorul prezintă „Codicele spătarului Nicolae Milescu", păstrat în arhiva Bibliotecii Ştiinţifice a Universităţii de Stat „A. A. Jdanov" din Irkutsk (p. 11—16). Este o copie în limba rusă a următoarelor scrieri ale enciclopedistului român „Hrismologhion, Vasilisologhion. Cele nouă muze, Sf. Sofia, Hieroglifele sacramentale şi traducerea Cuvîntării solului po-Ion Samoilo Veneslovsky din anul 1674. În capitolul „O traducere inedită din D. Cantemir" (p. 16—33) autorul reia, cu noi argumente, discuţii mai vechi privind paternitatea Cantemireană a istoriei prescurtate a sultanilor turci, însoţită de portretele acestora din manuscrisul românesc **(OSS III—5853** din Biblioteca Ştiinţifică „V. Ştefanik" din Liov (amănunte vezi la Alexandru Andronic, **„În legătură cu o lucrare inedită atribuită lui Dimitrie Cantemir"**, „Muzeul Naţional", VI, Bucureşti, 1982, p. 167—170). În continuare este descris „Moldavskoj Letopisec", adică **Letopiseţul Moldovenesc**, scriere în limba rusă după cronicile lui Gr. Ureche, Miron Costin, Nicolae Costin şi Ion Neculce. Această compilaţie a lui Vartolomeu Măzăreanu, întocmită la mănăstirea Solca, era menită a informa intelectualitatea şi oficialitatea din Rusia ţaristă asupra eroicei lupte a poporului român împotriva jugului otoman de-a lungul veacurilor (p. 33—50). Important este faptul că acest codice a fost adus în 1912 la Chişinău de Gavril Bănuleascu-Bodoni ajungînd în posesia rectorului Seminarului de Teologie Irineu Nesterovici, care, devine în 1826 episcop de Penza, iar în 1830 arhiepiscop de Irkutsk, luînd în

http://www.cimec.ro - / - http://www.muzeuvaslui.ro

periplul său și acest important manuscris, care, abia în zilele noastre, a intrat în circuitul științific.

Un alt manuscris românesc cercetat de Gh. F. Bogaci este cel aflat în Biblioteca Muzeului de istorie din Moscova (Nr. 4564), reprezentînd o traducere din grecește, din 1774, deci mai veche decît manuscrisul 1417 de la Biblioteca Academiei Române și care datează din 1775, privind „Istoria lui Bertoldo" (p. 50—56).

Aflăm, în partea a II-a a cărții lui Gh. F. Bogaci, date noi privind personalitatea marcantă a poliglotului și călătorului român pe ruta Moscova—Pekin, devenit erou literar, datorită scriitorului rus Gh. F. Kungurov (1903—1981), nuvelele căruia „Călătorie spre China" și „Fortăreața Albazin" povestesc peripețiile lui Nicolae Spătarul Milescu (p. 57—65). Tot pe baza unor date noi arhivistice se aduc importante contribuții referitoare la Mihail Strelbițki (p. 65—71), C. Stamati (p. 71—78), Teodor Vîrnav (p. 78—82). Astfel, Gh. F. Bogaci publică inscripția în limba rusă de pe piatra de mormînt a lui T. Vîrnav, din cimitirul satului Pociumbeni. În traducere epitaful se citește astfel : „Aici se odihnesc rămășițele pămîntești ale robului lui Dumnezeu moșierul Teodor Vîrnav, care s-a născut în anul 1799 și a răposat în anul 1868, la 28 februarie". Această parte a cărții se încheie cu noi date privind activitatea lui Toma Vartic (1814—1885), ca traducător (p. 82—85).

Medalionul închinat lui M. F. Malinovschi deschide cea de a treia parte a cărții (p. 86—107), pagini consistente fiind consacrate lui A. S. Pușkin și activității sale în timpul exilului din sudul Rusiei, autorul fiind preocupat de „determinarea anturajului băștinaș" din Basarabia în vremea șederii acolo a poetului surghiunit (p. 107—146).

Referindu-se la fondurile arhivistice ale „Muzeului rus", din Leningrad autorul introduce în circuitul științific importante date privind existența acolo a peste 40 de acuarele total necunoscute ale pictorului rus M. M. Ivanov, executate în Moldova în timpul războiului ruso-turc din anii 1787—1791, înfățișînd cetățile Tighina, Cetatea Albă, Chilia, Ismail, precum și orașele Iași, Huși, Galați (p. 147—150 și fig. 5 cu vederea Cetății Albe). Urmează, în această parte a IV-a a cărții, capitolele intitulate „Din galeria moldovenească a graficii lui Pușkin" și „Cîteva portrete necunoscute", în care autorul a identificat din portretele schițate de Pușkin în bruioanele manuscriselor sale pe acele ale soților Vartolomei (fig. 8), Cantacuzino (fig. 9), Krupenski, precum și ale altor persoane ca T. Balș, Calipso Polihroni (fig. 7) și C. Stamate (p. 150—193). În încheierea părții respective autorul a surprins în creația literară a lui Maxim Gorki sursa de inspirație folclorică românească (p. 193—209).

În finalul cărții, extrem de utilă istoricilor, Gh. F. Bogaci, în calitate și de membru al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S., împărtășește gîndurile sale pline de farmecul uimitoarelor realități recente și evocări din trecut cu privire la splendidele și impresionantele dansuri sau jocuri populare românești ca arnăuțeanca și călușarii, atît din zonă, cît și din sudul Ucrainei.

Alexandru Andronic

http://www.cimec.ro - / - http://www.muzeuvaslui.ro